

DECIZIE

08 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Roza Savchenko, reprezentată de avocatul Feodosia Tîșcic,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Rozei Savchenko către Nicolai Rotari și Lilia Rotari cu privire la încasarea împrumutului,

împotriva deciziei din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Nicolai Rotari și Lilia Rotari și casată hotărârea din 25 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă:

La 03 martie 2018, Roza Savchenko a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Nicolai Rotari și a Liliei Rotari cu privire la încasarea împrumutului.

În motivarea acțiunii a indicat că, Rotari Nicolai și Rotari Lilia, la 05 septembrie 2016, au luat de la ea cu împrumut suma de 10000 de dolari SUA, ce constituia suma de 3 419 700 tenghe.

Argumentele temeiniciei acțiunii de încasare a datoriei este confirmată pe un simplu înscris, recipisa întocmită de către pârâții Rotari Nicolai și Rotari Lilia, potrivit căreia se confirmă că dâșii datorează suma de 10000 de dolari SUA și se angajează să-i returneze până la 01.12.2016, iar cerința sa formulată cu titlu de soluție amiabilă nu s-a soldat cu succes, fiind ignorată de către pârâți, ori până în prezent aceștia nu și-au onorat obligațiile.

Mai mult, pârâții după ce au primit banii au început să se ascundă și nu răspund la apelurile telefonice.

În cadrul procesului judiciar, la 19 septembrie 2018, reprezentanta reclamantei, avocatul Tîșcic Feodosia, a depus o cerere cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată în mărime de 27 351,02 de lei, ce este compusă din taxa de stat în mărime de 5004,00 de lei, cheltuielile de transport și de cazare în sumă de 9140,55 de lei, suportate de către reclamantă pentru deplasarea sa în instanța de judecată a Republicii Moldova, cheltuielile de asistență juridică în sumă de 670 de euro, echivalentul a 13142,45 de lei și alte cheltuieli necesare suportate de reclamantă în sumă 64,02 de lei.

Astfel, reclamanta a solicitat încasarea din contul lui Rotari Nicolai și Rotari Lilia în beneficiul său a datoriei în mărime în mărime de 10000 de dolari SUA și a cheltuielilor de judecată în mărime 27 351,02 de lei.

Prin hotărârea din 25 februarie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Central, acțiunea a fost admisă parțial.

S-a dispus încasarea, în beneficiul Rozei Savchenko, din contul Liliei Rotari și a lui Nicolai Rotari, a sumei de 10000 de dolari SUA, cât și a cheltuielilor legate de achitarea taxei de stat în sumă de 5004 de lei, a cheltuielilor pentru asistență juridică în sumă de 3000 de lei, a cheltuielilor pentru deplasare în mărime de 6215,43 de lei, în rest acțiunea a fost respinsă .

La 21 martie 2019, Rotari Nicolai și Rotari Lilia au declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 25 februarie 2019.

Prin decizia din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, apelul declarat a fost admis, s-a casat hotărârea primei instanțe și s-a emis o nouă hotărâre sub formă de încheiere, prin care s-a dispus încetarea procesului.

La 06.03.2020, Roza Savcenko, reprezentată de avocatul Feodosia Tîșcic, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la emiterea deciziei enunțate supra a aplicat legea care nu trebuia să fie aplicată, nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, precum și a comis încălcări care au dus la soluționarea greșită a cauzei, la aprecierea arbitrară a probelor, erori care duc la încălcarea dreptului la un proces echitabil.

Astfel, a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată pentru examinarea fondului apelului.

La 26.06.2020, Nicolae Rotari și Lilia Rotari au depus referință la cererea de recurs, prin care au solicitat ca recursul declarat să fie considerat inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 19 decembrie 2019 și comunicată reprezentantului recurentei la 15 ianuarie 2019 (f. d. 160), iar recursul a fost declarat la 06 martie 2020. Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în termen.

Prin încheierea din 01 iulie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către Roza Savchenko, reprezentată de avocatul Feodosia Tișcic, a fost considerat admisibil.

Examinând materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis, din următoarele considerente.

În speță, instanța de recurs constată că, prima instanță fiind investită cu judecarea cauzei a dispus admiterea acțiunii.

Judecând cauza în ordine de apel, instanța de apel a decis admiterea cererii de apel a lui Nicolae Rotari și a Lilei Rotari, a casat hotărârea primei instanțe și a pronunțat o hotărâre nouă sub formă de încheiere, prin care a dispus încetarea procesului.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a indicat că, în prezenta speță, Colegiul constată întrunirea dispozițiilor art. 265 lit. a) Cod de procedură civilă pentru a fi dispusă încetarea procesului.

Astfel, în ședință de judecată s-a stabilit că reclamanta Savchenko Roza, care este cetățean al Republicii Kazahstan, a încheiat pe teritoriul acestui stat un act juridic verbal cu Rotari Nicolai și Rotari Lilia, confirmat prin dovada simplului înscris anexat materialele pricinii, o recipisă, potrivit căreia Rotari Nicolai și Rotari Lilia în calitate de împrumutați au primit de la Savchenko Roza care avea calitatea de împrumutător, bani în sumă de 10 000,00 de dolari SUA, care urma să-i returneze până la data de 01 decembrie 2016 (f. d. 20).

Regula constituită prin Tratatul nr.1993 din 25.02.1993 cu privire la asistența și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală în vigoare pentru Republica Moldova din 26 martie 1996 la art.39 alin.(1) al Tratatului forma tranzacției se stabilește în conformitate cu legislația care acționează pe teritoriul unde a fost încheiată tranzacția, iar în temeiul art.41 drepturile și obligațiile părților la contract sunt determinate potrivit legislației locului încheierii acestuia, dacă altceva nu este prevăzut de acordul părților.

În temeiul art.459 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța sesizată verifică din oficiu competența sa de a soluționa cauza cu element de extraneitate și, în cazul în care constată că nu este competentă nici ea și nicio altă instanță din Republica Moldova, refuză acceptarea cererii conform art.169 alin.(1) lit. a) sau încetează procesul conform art.265 lit. a).

Dat fiind faptul că, reclamanta-creditoare a indicat expres în cererea-notificare a debitorilor săi competența jurisdicțională a instanțelor din Republica Kazahstan, și anume, a Judecătoriei Kostanai, care reprezintă locul de jurisdicție civilă a actului juridic încheiat de către părți, depunerea acțiunii în instanțele naționale ale Republicii Moldova nu satisface cerințelor de legalitate în materie de procedură civilă.

Or, legea locului încheierii actului juridic este reflectată de Tratatul nr.1993 din 25.02.1993 cu privire la asistența și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală în vigoare pentru Republica Moldova din 26 martie 1996 coroborat cu dispozițiile art.460 alin.(1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanțele judecătorești ale

Republicii Moldova sunt competente să judece și cauze cu element de extraneitate dacă pârâtul are bunuri pe teritoriul Republicii Moldova.

Verificând și analizând legalitatea deciziei instanței de apel prin prisma materialelor dosarului, argumentelor recursului și a cadrului legal aplicabil litigiului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată despre netemeinicia soluției instanței de apel, care este bazată pe concluzii premature, pe interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept procedural, fapt ce denotă despre o elucidare și apreciere superficială a circumstanțelor cauzei.

În conformitate cu prevederile art.459 alin.(1) Cod de procedură civilă, instanțele judecătorești ale Republicii Moldova sunt competente, în condițiile Capitolului XLI, să soluționeze litigiile civile dintre o parte a Republicii Moldova și o parte străină sau numai dintre persoane străine.

În sensul art. 459 alin. (2) Cod de procedură civilă, competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în judecarea pricinilor civile cu element de extraneitate se determină conform dispozițiilor Capitolului IV, dacă Capitolul XLI nu prevede altfel. De aici se deduce că, în privința cauzelor civile, în care parte în proces este o persoană străină, se aplică aceleași reguli de competență generală, teritorială generală, la alegerea reclamantului, excepțională, de competență în caz de concurență a pretențiilor etc.

Totodată, este de menționat că, Capitolul XLI al Codului de procedură civilă instituie prin prisma art. 460 Cod de procedură civilă, enumeră cazurile în care instanțele judecătorești ale Republicii Moldova sunt competente să judece și cauze cu element de extraneitate, iar prin art. 461 Cod de procedură civilă este prevăzută competența exclusivă a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în procese cu element de extraneitate.

Deci, drept criteriu de atribuire a pricinilor în competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova, în cazurile specificate la art.460 alin.(1) Cod de procedură civilă, servește existența unei legături strânse a raportului juridic litigios cu teritoriul Republicii Moldova, iar atribuirea în competența instanțelor judecătorești a pricinilor în situațiile prevăzute de art.461 alin.(1) Cod de procedură civilă se datorează competenței exclusive a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în procesele civile cu element de extraneitate.

Dat fiind faptul că, legislația în vigoare nu conține noțiunea de „existența unei legături strânse a raportului juridic litigios cu teritoriul Republicii Moldova”, se prezumă că orice raport juridic litigios care nu este expres prevăzut de art.460 alin.(1) Cod de procedură civilă printre cazurile ce țin de competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova, dar care este invocat de către partea în proces, ca având o legătură strânsă cu teritoriul Republicii Moldova, prin prezența unei justificări corespunzătoare, poate fi examinat de către instanțele judecătorești ale Republicii Moldova, ca fiind de competența lor. Acest fapt, prezumându-se și din conținutul art.460 alin.(1) lit.1) Cod de procedură civilă, potrivit căruia, instanțele judecătorești

ale Republicii Moldova sunt competente să judece și pricini cu element de extraneitate, dacă prin lege sunt prevăzute și alte cazuri.

Prin urmare, verificarea competenței instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în soluționarea cererilor ce vizează raportul juridic litigios și stabilirea legii aplicabile litigiului, nu în ultimul rând impune instanțelor de judecată ca pentru determinarea corectă a instanței competente în procesele civile cu element de extraneitate, să stabilească natura juridică a litigiului de drept din care va rezulta și stabilirea legii aplicabile acestor raporturi juridice. Deci, caracterizarea unui litigiu trebuie făcută în raport cu normele juridice aplicabile raporturilor juridice existente între părți.

În speță, se atestă că natura juridică a litigiului de drept rezultă din materia contractelor de împrumut, or, reclamanta Roza Savchenko, cetățean al Republicii Kazahstan, pretinde la încasarea sumei date cu împrumut în mărime de 10000 de dolari SUA pârâților Nicolae Rotari și Lilia Rotari, cetățeni ai Republicii Moldova.

Astfel, analiza situației de fapt și de drept în raport cu cele sus-indicate atestă că, instanța de apel eronat a aplicat, la caz, prevederile art. 460 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, potrivit cărora, instanțele de judecată ale Republicii Moldova sunt competente să judece și pricini cu element de extraneitate dacă pârâtul are bunuri pe teritoriul Republicii Moldova, or, pârâții în speța dată sunt cetățeni ai Republicii Moldova și au domiciliu permanent pe teritoriul acestei țări. Respectiv, instanța incorect a dispus încetarea procesului, de alt fel, instanța de apel, întru determinarea corectă a instanței competente în procesele civile cu element de extraneitate, ținând cont de prevederile art. 459 alin. (1), (2) Cod de procedură civilă, trebuia mai întâi de toate să determine natura juridică a litigiului de drept, în așa fel, urmând să verifice competența conform regulilor prevăzute de dispozițiile Capitolului IV al Codului de procedură civilă.

Cu toate acestea, instanța de apel, nu numai că nu a determinat natura juridică a litigiului, dar nejustificat a aplicat normele de drept material cu privire la forma tranzacției prevăzute de Tratatul cu privire la asistența și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Moscova la 25 februarie 1993, prin prisma acestor prevederi eronat concluzionând că examinarea prezentului litigiu nu este de competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova, ci de competența instanțelor de judecată de la locul încheierii tranzacției.

Pe cale de consecință, erorile comise de instanța de apel, în mod grav lezează principiile fundamentale de drept și aduce atingere dreptului la un proces echitabil, iar aceste erori și omisiuni cu certitudine nu pot fi corectate de instanța de recurs, motiv pentru care în speță se impune rejudecarea cauzei.

Totodată, instanța de recurs notează că pronunțarea asupra altor obiecții invocate în cererea de recurs și referință este inoportună în situația în care erorile comise de instanța de apel în speță impun în mod imperativ rejudecarea cauzei.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța de recurs după ce judecă recursul este în drept să admită recursul să caseze integral

decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Astfel, din considerentele menționate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și de a restitui cauza în Curtea de Apel Chișinău pentru judecarea fondului apelului.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Roza Savchenko, reprezentată de avocatul Feodosia Tîșcic.

Se casează decizia din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Rozei Savchenko către Nicolai Rotari și Lilia Rotari cu privire la încasarea împrumutului, cu remiterea cauzei în Curtea de Apel Chișinău, pentru judecarea fondului apelului, în același complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu